

ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE

ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE

Tirana 2011

Prevod © Prisustvo OEBS-a u Albaniji 2011. Ovo nije zvaničan prevod.

Ovu publikaciju je omogućila

ORGANIZACIJA ZA BEZBJEDNOST I SARADNJU U EVROPI

PRISUSTVO U ALBANIJI

Hotel Sheraton Tirana,

1. sprat

Trg „Italia”

1010 Tirana - Albanija

www.osce.org/albania

Poštovani građani,

Skupština Republike Albanije je 04.02.2010. godine usvojila Zakon o zabrani diskriminacije br. 10 221.

Saglasno ovom zakonu, formirana je institucija Komesara za zaštitu od diskriminacije koja nezavisno vrši svoje ovlaštenje što obezbjeđuje efikasnu zaštitu od diskriminacije i svakog oblika ponašanja koji podstiče na diskriminaciju po osnovu pola, rase, boje kože, etničkog porijekla, jezika, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, političkih, religioznih ili filozofskih uvjerenja, ekonomskog, obrazovnog ili socijalnog statusa, trudnoće, roditeljstva, roditeljske odgovornosti, starosnog doba, porodičnog ili bračnog stanja, građanskog statusa, boravišta, zdravstvenog stanja, genetskih predispozicija, invaliditeta, pripadnosti određenoj grupi ili iz nekog drugog razloga.

Skupština Republike Albanije je Odlukom br. 33 od 22.04.2010. godine o postavljenju Komesara za zaštitu od diskriminacije postavila gđu Baraku na ovu poziciju, a Odlukom br. 34 od 20.05.2010. godine o odobravanju strukture, zaposlenih i klasifikacije rada kancelarije Komesara odobrila strukturu, zaposlene i klasifikaciju rada kancelarije Komesara čime je omogućen rad ove kancelarije.

Formiranje ove institucije je inicijativa koja je potekla iz civilnog društva, koje je pripremio nacrt zakona, zbog zahtjeva EU u vezi sa koracima koje Albanija treba da preduzme na putu ostvarivanja napretka i u procesu evropskih integracija, te odražava angažovanost albanskih organa u pogledu poštovanja ljudskih prava, ravnopravnosti i nediskriminacije.

Aktivnost Komesara se sprovodi putem razmatranja pritužbi subjekata koji tvrde da su žrtve diskriminatornog ponašanja ili ponašanja koje podstiče diskriminaciju, ne samo od strane javne uprave već i privatnih subjekata. Pored toga, Komesar sprovodi upravne istrage nakon što primi pouzdane informacije o kršenju zakona, sprovodi istraživanja i prati nivo na kojem se zakon se sprovodi. Postupke upravne istrage prate preporuke i ako se one ne ispoštuju izriču se sankcije u skladu sa zakonom. Sve je to praćeno aktivnostima koje imaju za cilj da informišu i podignu svijest zajednice, organa javne uprave i privatnih subjekata radi promovisanja principa ravnopravnosti i zaštite od diskriminacije.

Irma Baraku

Komesar za zaštitu od diskriminacije

ZAKON O ZABRANI DISKRIMINACIJE¹

br. 10 221 od dana 04.02.2010.*

Saglasno članovima 18, 78 i 83 stav 1 Ustava Republike Albanije, a na zahtjev grupe poslanika,
SKUPŠTINA

REPUBLIKE ALBANIJE JE ODLUČILA O SLJEDEĆEM:

GLAVA I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Predmet

Ovaj zakon reguliše sprovođenje i poštovanje principa ravnopravnosti po osnovu pola, rase, boje kože, etničke pripadnosti, jezika, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, političkih, vjerskih ili filozofskih uvjerenja, ekonomskog, obrazovnog ili socijalnog statusa, trudnoće, roditeljstva, roditeljske odgovornosti, starosne dobi, porodičnog ili bračnog statusa, građanskog statusa, boravišta, zdravstvenog stanja, genetskih predispozicija, invaliditeta, pripadnosti određenoj grupi ili iz nekog drugog razloga.

Član 2

Svrha

Svrha ovog zakona je da svakom licu obezbijedi pravo na:

- a) ravnopravnost pred zakonom i jednaku zaštitu zakonom;
- b) jednakost mogućnosti i uslova za ostvarivanje prava, uživanje sloboda i učestvovanje u javnom životu;
- c) djelotvornu zaštitu od diskriminacije i svakog oblika ponašanja koji podstiče na diskriminaciju.

Član 3

Značenje izraza

1. Diskriminacija je svako pravljenje razlike, isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti iz nekog od razloga iz člana 1 ovog zakona koje ima za cilj ili posljedicu ometanje ili onemogućavanje ostvarivanja, na isti način kao ostali, osnovnih prava i sloboda prepoznatih u Ustavu Republike Albanije, međunarodnim aktima koje je Republika Albanija ratifikovala i važećim zakonskim propisima.

* Objavljeno u Službenom listu br. 15 dana 25. februara 2010.

¹ U potpunosti usaglašeno sa:

1. 32000L0043 Direktivom Savjeta 2000/43/EZ od 29. juna 2000. godine o primjeni principa ravnopravnosti lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo
2. 32000L0078 Direktivom Savjeta 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o uspostavljanju opšteg okvira za ravnopravnost prilikom zapošljavanja i odabira zvanja
3. 32004L0113 Direktivom Savjeta 2004/113/EZ od 13. decembra 2004. godine kojom se primjenjuje princip ravnopravnosti između muškaraca i žena u dostupnosti i nabavci robe i usluga
4. 32006L0054 Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta 2006/54/EZ od 05. jula 2006. godine o sprovođenju principa jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama kod zapošljavanja i izbora zvanja

² Primjedba prevodioca: doslovno ograničena sposobnost na albanskom jeziku; zaista ne postoji odgovarajuća jedna riječ za invaliditet.

2. Neposredna diskriminacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se lice ili grupa lica dovode u nepovoljan položaj u odnosu na drugo lice ili drugu grupu lica u istoj ili sličnoj situaciji, na osnovu razloga navedenih u članu 1 ovog zakona.
3. Posredna diskriminacija je oblik diskriminacije koji postoji kada neka odredba, kriterijum ili praksa koji izgledaju neutralni dovode lice ili grupu lica u nepovoljne uslove u vezi sa razlozima iz člana 1 ovog zakona, u odnosu na drugo lice ili drugu grupu lica, i kada ta mjera, kriterijum ili praksa nisu objektivno opravdani legitimnim ciljem, ili kada sredstva za postizanje tog cilja nisu ni odgovarajuća ni suštinska niti su u pravičnoj srazmjeri sa uslovom koji je doveo do toga.
4. Diskriminacija po osnovu pripadnosti je oblik diskriminacije koji postoji kada se pravi razlika, ograničavanje ili dovođenje u povoljniji položaj zbog pripadnosti lica grupama navedenim u članu 1 ovog zakona ili zbog pretpostavke o takvoj pripadnosti.
5. Uznemiravanje je oblik diskriminacije koji postoji u slučaju neželjenog ponašanja kada je isto povezano sa nekim od razloga iz člana 1 ovog zakona čiji je cilj ili posljedica da naruši dostojanstvo lica ili da stvori zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje za to lice, kao i u slučaju dovođenja u nepovoljniji položaj zbog negodovanja ili odbijanja lica na koje to ponašanje ima uticaja da bude potčinjeno.
6. Navođenje na diskriminaciju je navođenje ili zahtjev zasnovan na hijerarhijskim odnosima da se vrši diskriminacija jednog ili više lica na osnovu razloga navedenih u članu 1 ovog zakona.
7. Uskraćivanje odgovarajućih prilagodavanja je oblik diskriminacije koji postoji prilikom uskraćivanja ili odbijanja da se izrade suštinski ili odgovarajući propisi ili izmjene koje su neophodne u određenom slučaju i koje ne stvaraju preveliko opterećenje u smislu obezbjeđivanja uživanja i ostvarivanja, na ravnopravnoj osnovi, osnovnih prava i sloboda lica sa invaliditetom ili koji je izvršeno na osnovu uslova pomenutih u članu 1 ovog zakona.
8. Viktimizacija je postupanje koje dovodi u nepovoljan položaj ili neželjena posljedica koja nastaje kao reakcija na pritužbu ili postupak koja ima za cilj sprovođenje principa ravnopravnosti.
9. Organizacije sa legitimnim interesima su organizacije koje su registrovane u Republici Albaniji i koje su kao cilj svog djelovanja izrazile zaštitu ljudskih prava ili one koje pružaju pomoć žrtvama diskriminacije.

Član 4

Djelokrug primjene

1. Ovaj zakon se primjenjuje na sva lica koja žive i borave na teritoriji Republike Albanije.
2. Albanski državljani sa privremenim ili stalnim boravištem izvan granica Republike Albanije uživaju zaštitu koju pruža ovaj zakon u odnosima sa albanskim državnim organima.
3. Fizička i pravna strana lica sa boravištem, prebivalištem ili sjedištem izvan teritorije Republike Albanije uživaju zaštitu koju pruža ovaj zakon u odnosima sa albanskim državnim organima.

Član 5

Zabrana diskriminacije

1. Zabranjuje se diskriminacija na osnovu razloga navedenih u članu 1 ovog zakona i nepostupanje po pritužbi i u postupku, u slučajevima iz člana 3 ovog zakona, kao i svaki drugi oblik ponašanja koji ometa sprovođenje principa jednakog postupanja.
2. Uskraćivanje adaptacija i modifikacija koje su odgovarajuće i neophodne licima sa invaliditetom je

³ Primjedba prevodioca: Riječ iz albanskog jezika koja je ovdje prevedena (shqetësim) ima niz blisko povezanih značenja: koncept na koji se misli je (seksualno) uznemiravanje. Zakon o rodnoj ravnopravnosti u društvu (br. 9970 od 24. jula 2007. sadrži dvije zasebne definicije u ovom području: jedna koristi ovu riječ (sa pridjevom seksualno) dok druga koristi drugačiju riječ sa snažnijom konotacijom (ngacim), koja se često prevodi kao uznemiravanje. Da bi odrazili tu razliku, moj prevod riječi shqetësim je uznemiravanje.

diskriminacija.

Član 6 **Opravdano drugačije postupanje**

1. Zabrana diskriminacije utvrđena u ovom zakonu se ne primjenjuje na slučajeve u kojima postoji objektivno opravdana svrha utemeljena u Ustavu, međunarodnim aktima i sporazumima koje je ratifikovala Republika Albanija i važećim zakonskim propisima.
2. Drugačije postupanje koje je zasnovano na karakteristikama u vezi sa razlozima iz člana 1 ovog zakona ne čini diskriminaciju kada zbog prirode profesionalnih aktivnosti ili uslova u kojima se obavlja profesija ili aktivnost, te karakteristike čine suštinski pravi i profesionalni zahtjev, pod uslovom da je svrha drugačijeg postupanja opravdana i da zahtjev ne prevazilazi onaj koji je suštinski za njegovu realizaciju.

Član 7 **Zaštita od diskriminacije**

1. Svako činjenje ili nečinjenje javnih organa, ili fizičkih ili pravnih lica koja učestvuju u privatnim i javnim sektorima i životu, koje stvara osnove za uskraćivanje ravnopravnosti lica ili grupe lica ili koje ih dovodi u nepravičan, neravnopravan položaj kada se nalaze u istoj ili sličnim situacijama kao i druga lica ili druge grupe lica čini diskriminaciju.
2. Uklanjanje svih privilegija i nepravične diskriminacije se jamči svima na osnovu ličnih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava utvrđenih u Ustavu Republike Albanije i međunarodnim aktima koje je ratifikovala Republika Albanija, kao i važećim zakonskim propisima.

Član 8 **Diskriminatorna oglašavanja**

Zabranjeno je objavljivanje različitih reklama i oglasa u kojima, na otvoren ili prikriven način, vrši diskriminacija na osnovu razloga iz člana 1 ovog zakona.

Član 9 **Učešće u politici**

Zabranjena je diskriminacija u ostvarivanju prava glasanja, izbora i postavljenja na javnu funkciju na osnovu razloga iz člana 1 ovog zakona.

Član 10 **Savjest i religija**

1. Zabranjena je diskriminacija u vezi sa ostvarivanjem prava na slobodu savjesti i religiozno ubjedenje, posebno kada je to povezano sa pojedinačnim ili kolektivnim izražavanjem, u javnom ili privatnom životu, kroz obožavanje, edukaciju, prakse i izvođenje rituala.
2. Izuzetak od ove odredbe se može dozvoliti samo ako postoji osnovano i objektivno opravdanje za isto. Međutim, u svakom slučaju, dozvoljavanje diskriminacije zbog ostvarivanja prava na slobodu savjesti i religioznog ubjedenja je moguće samo u skladu sa zakonom, ako je to u javnom interesu ili u cilju zaštite prava drugih. Izuzetak od ovog razloga treba da bude srazmjeran situaciji koja je diktirala potrebu za diskriminacijom. U svakom slučaju, dozvoljavanje diskriminacije zbog ostvarivanja prava na slobodu savjesti i religioznog ubjedenja ne smije dovesti do kršenja suštine prava i sloboda i nikako ne smije preći ograničenja utvrđena u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

Član 11

Afirmativne akcije

Posebna privremena mjera koja je usmjerena ka ubrzanju stvarnog uspostavljanja ravnopravnosti, kada je nedostatak ravnopravnosti izazvan diskriminacijom na osnovu nekog od razloga navedenih u članu 1 ovog zakona, se smatra afirmativnom akcijom i u skladu sa ovim zakonom ne čini diskriminaciju. Ova mjera se prekida čim se postignu ciljevi postupanja i pružanja jednakih mogućnosti.

GLAVA II

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE PRILIKOM ZAPOŠLJAVANJA

Član 12

Zaštita od diskriminacije

1. Diskriminacija nad licem u vezi sa pravom na zapošljavanje je zabranjena. Diskriminacija obuhvata svako pravljenje razlike, ograničavanje ili isključivanje koje je zasnovano na razlozima iz člana 1 ovog zakona i koje je, između ostalog, povezano sa:

- a) oglašavanjem slobodnih radnih mjesta;
- b) zapošljavanjem i izborom zaposlenih;
- c) postupanjem prema zaposlenim na radnom mjestu, uključujući postupanje prema njima tokom uspostavljanja ili promjene uslova rada, nadoknadu, doprinose i radno okruženje, postupanje u vezi sa stručnim usavršavanjem ili tokom disciplinskih postupaka ili u vezi sa prekidom radnog odnosa ili raskidom ugovora o radu;
- d) članstvom u sindikatima i mogućnošću korištenja uslova koje obezbjeđuje to članstvo.

2. Zabranjena je svaka vrsta uznemiravanja, uključujući seksualno uznemiravanje, od strane poslodavca prema zaposlenom ili kandidatu za radno mjesto ili među zaposlenima.

3. Sprovođenje specijalnih i privremenih mjera na osnovu razloga navedenih u članu 1 ovog zakona u svrhu ubrzanja procesa dostizanja ravnopravnosti u oblasti zapošljavanja se ne smatra diskriminacijom. Sprovođenje tih mjera nikako ne može da znači neprekidno održavanje neravnopravnih i različitih standarda, a specijalne mjere se ukidaju kada se postigne cilj jednakih mogućnosti i postupanja.

Član 13

Obaveze poslodavca

1. Poslodavac je u obavezi da:

- a) sprovodi, štiti i podstiče princip ravnopravnosti i zabrane svakog oblika diskriminacije;
- b) preduzima neophodne mjere, uključujući disciplinske mjere, u cilju zaštite zaposlenih od diskriminacije i viktimizacije u roku od mjesec dana od saznanja o postojanju [istih];
- c) reaguje djelotvorno i u skladu sa ovim zakonom na primljene pritužbe zbog diskriminacije koju su izvršili njegovi zaposleni u roku od mjesec dana od prijema istih.

2. Poslodavac je takođe u obavezi da podiže svijest o ovom zakonu njegovim postavljanjem na radnom mjestu u javnim prostorijama, kao i da obezbjedi njegovo potpuno razumjevanje svojim sopstvenim sredstvima ili uz podršku specijalizovanih subjekata.

Član 14

Dužnosti Savjeta ministara, Ministra rada, socijalnog staranja i jednakih mogućnosti i Ministra unutrašnjih poslova

Savjet ministara, Ministar rada, socijalnog staranja i jednakih mogućnosti i Ministar unutrašnjih poslova

su pojedinačno odgovorni za preduzimanje mjera afirmativne prirode u borbi protiv diskriminacije u vezi sa pravom na zapošljavanje. Mjere koje se preduzimaju, između ostalog, su:

- a) podizanje svijesti o ovom zakonu među zaposlenim i poslodavcima, između ostalog, putem pružanja informacija o ovom zakonu;
- b) formulisanje specijalnih i privremenih politika, na osnovu razloga iz člana 1 ovog zakona, radi podsticanja ravnopravnosti, naročito između muškaraca i žena, kao i između lica bez tjelesnih smetnji i lica sa invaliditetom.

Član 15

Prava zaposlenih

1. Svaki zaposleni ima pravo da podnese pritužbu poslodavcu, Komesaru za zaštitu od diskriminacije ili sudu ako smatra da je bio izložen diskriminaciji. Ova odredba ne ograničava pravo žalbe specijalnim institucijama koje su osnovane u različitim sektorima zapošljavanja.
2. Tokom perioda razmatranja pritužbe zaposleni ima pravo da nastavi sa radom u skladu sa uslovima iz ugovora.
3. Zaposleni ima pravo da u svakom trenutku dobije informacije u vezi sa postupanjem po pritužbi kao i da dobije objašnjenja o odlukama koje je donio poslodavac u odgovoru na njegovu pritužbu neposredno nakon njenog razmatranja.
4. Ako poslodavac ne preduzme mjere u cilju istrage i rješavanja pritužbe zbog diskriminacije zaposleni koji je podnio pritužbu ima pravo da obustavi rad, a da pritom ne izgubi pravo na primanje zarade, sve dok je to neophodno kako bi sebe zaštitio od diskriminacije. Zaposleni vraća zaradu primljenu u skladu sa ovim članom ako se u konačnoj odluci utvrdi da diskriminacija nije dokazana.

Član 16

Sprovođenje zakona za samo-zaposlena lica

Odredbe Glave II ovog zakona se primjenjuju na uslove prijema u profesiju i sticanja dozvola za rad, posebno u slučajevima kada su lica samo-zaposlena.

GLAVA III

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE U OBLASTI OBRAZOVANJA

Član 17

Zabrana diskriminacije

1. Zabranjeno je svako pravljenje razlike, ograničavanje ili isključivanje na osnovu razloga iz člana 1 ovog zakona koje se, između ostalog, odnosi na:
  - a) osnivanje javnih ili privatnih ustanova koje pružaju obrazovne i stručne usluge;
  - b) finansiranje javnih ustanova koje pružaju obrazovne i stručne usluge;
  - c) sadržaj principa i kriterijuma obrazovne djelatnosti, uključujući nastavne programe i nastavne metode;
  - d) postupanje prema studentima ili đacima, uključujući prijem, ocjenjivanje, disciplinske mjere ili njihovo udaljenje.
2. Zabranjeno je odbiti prijem lica ili grupe lica u javne obrazovne ustanove iz razloga navedenih u članu 1 ovog zakona.
3. Zabranjena je svaka vrsta uznemiravanja, a naročito uznemiravanje studenata, đaka i zaposlenih u obrazovnim ustanovama.

4. Sprovođenje specijalnih i privremenih mjera na osnovu razloga navedenih u članu 1 ovog zakona u svrhu ubrzanja procesa dostizanja ravnopravnosti u oblasti obrazovanja se ne smatra diskriminacijom. Sprovođenje tih mjera nikako ne može da znači neprekidno zadržavanje neravnopravnih i različitih standarda, a specijalne mjere se ukidaju kada je postignu jednake mogućnosti i postupanje.

Član 18 **Dužnosti Savjeta Ministara i** **Ministra obrazovanja i nauke**

1. Savjet ministara i Ministar obrazovanja i nauke su pojedinačno odgovorni za preduzimanje mjera afirmativne prirode u borbi protiv diskriminacije u vezi sa pravom na obrazovanje.
2. Savjet ministara i Ministar obrazovanja i nauke, između ostalog, preduzimaju mjere za:
  - a) podizanje svijesti o ovom zakonu u obrazovnom sistemu, uključujući između ostalog informacije o istom u nastavnim programima;
  - b) uključivanje koncepata i radnji usmjerenih protiv modela diskriminatornog ponašanja u nastavnim programima;
  - c) edukaciju cjelokupnog stanovništva, naročito preduzimanjem mjera u korist žena i djevojaka, manjina, lica sa invaliditetom, kao i lica koja jesu ili za koje postoji veća mogućnost da će biti izložena diskriminaciji iz razloga navedenih u članu 1 ovog zakona;
  - d) poštovanje i obezbjeđivanje prava na obrazovanje na manjinskim jezicima, kao i na odgovarajuće načine za lica sa invaliditetom.

Član 19 **Dužnosti direktora obrazovne ustanove**

Direktor obrazovne ustanove je odgovoran za preduzimanje mjera afirmativne prirode u odnosnoj ustanovi u cilju borbe protiv diskriminacije u vezi sa pravom na obrazovanje. Mjere koje se preduzimaju, između ostalog, su:

- a) podizanje svijesti o ovom zakonu u okviru ustanove, između ostalog, postavljanjem zakona na vidljivo mjesto;
- b) borba protiv modela diskriminatornog ponašanja koji vrše ili podstiču diskriminaciju u ustanovi;
- c) preduzimanje neophodnih mjera, uključujući disciplinske mjere, za zaštitu zaposlenih od diskriminacije i viktimizacije u roku od mjesec dana od saznanja o istim;
- d) djelotvorno postupanje po pritužbama zbog diskriminacije i razmatranje svake pritužbe u roku os 30 dana od njenog podnošenja;
- e) izricanje disciplinskih mjera protiv lica za koje je utvrđeno da je izvršilo diskriminatorni čin kada je to odgovarajuće, srazmjerno i u skladu sa ovlaštenjima direktora.

GLAVA IV **ZABRANA DISKRIMINACIJE U OBLASTI ROBE I USLUGA**

Član 20 **Roba i usluge**

1. Fizičko ili pravno lice koje nudi robu i usluge javnosti, sa ili bez plaćanja, ne smije vršiti diskriminaciju drugog lica koje želi da ih stekne ili koristi:
  - a) odbijanjem da licu ili grupi lica dâ robu ili usluge iz razloga navedenih u članu 1 ovog zakona;

b) odbijanjem da licu ponudi robu ili usluge na sličan način ili uslovima sličnim onim u kojima se roba i usluge nude široj javnosti.

2. Stav 1 ovog člana se posebno odnosi na:

a) mogućnost ulaska u mjesto gdje je javnosti dozvoljen ulaz ili korištenje mjesta koje javnost može da koristi;

b) mogućnost primanja ili korištenja robe i usluga koje su u vezi sa zdravljem;

c) doprinos i mogućnost korištenja robe iz sistema socijalne zaštite, uključujući socijalnu pomoć, socijalno osiguranje, zaštitu djece, invalidninu ili neku drugu šemu socijalne zaštite ili drugu pogodnost koja se nudi javnosti;

d) mogućnost korištenja i ulaska u obrazovne ustanove;

e) sistematizaciju mjesta gdje se nudi stanovanje;

f) prodaju ili zakup stambenih objekata i ostalih prostorija;

g) bankarske usluge i mogućnost dobijanja bespovratnih sredstava, zajmova, depozita u banci ili finansiranja;

h) objekte za zabavu, opuštanje i osvježanje;

i) sredstva saobraćaja ili putovanja;

j) usluge slobodnih profesija.

3. Fizičkom ili pravnom licu koje nudi javnosti robu i usluge zabranjeno je da ne prihvata ili da se protivi odgovarajućim i neophodnim promjenama ili prilagođavanjima koje imaju za cilj da omoguće licu da invaliditetom da koristi tu robu i usluge, sve dok te izmjene ili prilagođavanja ne nameću nesrazmjerno ili nezakonito opterećenje za lice koje nudi robu i usluge.

4. Odbijanje u skladu sa stavom 1 ovog člana se takođe odnosi na situacije kada je odbijanje ustvari zasnovano na razlozima navedenim u članu 1 ovog zakona, ali i kada diskriminisano lice navodi neke druge razloge ili ne navodi razlog za odbijanje.

5. Razlike u naknadama i davanjima, nastale iz razloga navedenih u članu 1 ovog zakona, ne čine diskriminaciju ako su razlike opravdane i srazmjerne riziku koji se procjenjuje na osnovu aktuelnih i statističkih podataka koje je moguće provjeriti i koji su blisko povezani sa rizikom.

6. Troškovi u vezi sa trudnoćom ili majčinstvom ne smiju biti razlog za razlike u naknadama i davanjima pojedincu.

7. Zabrana diskriminacije se ne primjenjuje na određeno starosno doba u odnosu na postojanje mogućnosti socijalnih davanja, robe, sadržaja i usluga ako postoje opravdani i objektivni kriterijumi za utvrđivanje, bez kršenja suštine prava na naknade i kada utvrđivanje ima za cilj postizanje zakonite svrhe u javnom interesu, ili u cilju zaštite prava drugih, uvijek u pravičnoj srazmjeri u odnosu na situaciju koja je dovela do utvrđivanja.

GLAVA V KOMESAR ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Član 21 Komesar

1. Komesar za zaštitu od diskriminacije, dalje u tekstu Komesar, obezbjeđuje djelotvornu zaštitu od diskriminacije i svakog drugog oblika ponašanja koji podstiče na diskriminaciju. Komesar je javno pravno lice.

2. Komesaru pruža podršku Kancelarija Komesara za zaštitu od diskriminacije (Kancelarija). Kancelarija ima svoje zaposlene i neophodnu opremu za podršku komesaru u vršenju dužnosti utvrđenih zakonom.

3. Skupština odlučuje o zaradi Komesara, organizacionoj strukturi i klasifikaciji zarada zaposlenih u Kancelariji za zaštitu od diskriminacije. Zaposleni u ovoj kancelariji uživaju status državnog službenika.

4. Komesar ima sopstveni nezavisni budžet koji se finansira iz državnog budžeta i raznih donacija.

Član 22

Status

Komesar je nezavisan u obavljanju dužnosti i odgovara jedino pred Ustavom i zakonom.

Član 23

Način izbora Komesara

1. Komesara bira većina od ukupnog broja poslanika u Skupštini.
2. Grupa poslanika predlaže Skupštini moguće kandidate za Komesara.
3. Prije stupanja na funkciju ili prilikom ponovnog stupanja na funkciju Komesar daje zakletvu pred Skupštinom.
4. Formulacija zakletve je sljedeća: „Zaklinjem se da ću u obavljanju svojih dužnosti uvijek štiti princip ravnopravnosti u skladu sa Ustavom i zakonima Republike Albanije”.

Član 24

Uslovi za izbor Komesara

Svaki albanski državljanin koji ispunjava sljedeće uslove može biti izabran za Komesara:

- a) da posjeduje visoke moralne kvalitete i da je istaknut u djelovanju u zajednici;
- b) da posjeduje visoko obrazovanje;
- c) da je istaknut u radu i znanju u oblasti ljudskih prava i sloboda, kao i prava uopšte;
- d) da nije pravosnažnom odlukom osuđen za krivično djelo;
- e) da ne vrši funkciju poslanika u zakonodavnoj vlasti Skupštine koja ga imenuje ili bira.

Član 25

Trajanje mandata

Komesar se bira na mandat od pet godina i ima pravo da bude ponovo izabran samo još jednom.

Član 26

Izveštavanje

Komesar podnosi izvještaj komisijama u Skupštini najmanje jednom godišnje. Izvještaj sadrži analizu sprovođenja zakona uopšte, kao i rada Komesara i Kancelarije.

Član 27

Istek mandata

Komesaru prestaje mandat kada:

- a) istekne petogodišnji mandat;
- b) je razriješen dužnosti;
- c) podnese ostavku Skupštini u pisanoj formi;
- d) umre.

Član 28

Slučajevi razrješenja Komesara sa dužnosti

1. Komesar se razrješava sa dužnosti samo u slučaju kada:

- a) je pravosnažnom sudskom odlukom osuđen za krivično djelo;
- b) je mentalno ili fizički nesposoban da obavlja svoje funkcije;
- c) izvrši radnju koja je suprotna odredbama ovog zakona, Ustava ili važećeg zakonodavstva.

2. Prijedlog za razrješenje Komesara podnosi najmanje 1/3 poslanika u Skupštini. Odluku o razrješenju Komesara sa dužnosti glasanjem donosi većina od ukupnog broja poslanika u Skupštini.

Član 29

Izbor Komesara

Skupština bira novog Komesara u roku od jednog mjeseca od kada je ta pozicija upražnjena. Kada istekne petogodišnji mandat Komesara on ostaje na funkciji sve do izbora novog Komesara.

Član 30

Nespojivost funkcije Komesara

Komesar ne smije pripadati političkoj organizaciji ili partiji, niti obavljati političku, državnu ili stručnu djelatnost i učestvovati u rukovodećim organima društvenih, ekonomskih i komercijalnih organizacija. Komesar može da se bavi nastavom i objavljivanjem literarnih i naučnih radova pod uslovom da to ne utiče na normalno obavljanje njegovih funkcija.

Član 31

Obezbjedivanje radnog mjesta Komesaru po isteku mandata

Po isteku funkcije u skladu sa tačkama a) i b) člana 27 ovog zakona, Komesar koji je u vrijeme postavljenja radio u državnom organu ili javnom organu ima pravo da ponovo zauzme tu funkciju ili radno mjesto koje je imao prije izbora za Komesara. Ako to nije moguće, obezbjeđuje mu se radno mjesto koje je ekvivalentno onome koje je imao prije izbora na funkciju Komesara.

Član 32

Nadležnosti

1. Komesar ima nadležnosti da:

- a) u skladu sa zakonom, razmatra pritužbe lica ili grupa lica koja tvrde da su diskriminisana;
- b) razmatra pritužbe organizacija koje imaju legitiman interes da postupaju u ime i uz pisanu saglasnost pojedinaca ili grupa pojedinaca koji tvrde da je izvršena diskriminacija;
- c) obavlja upravne istrage po prijemu vjerodostojnih informacija o kršenju ovog zakona;
- d) izriče upravne sankcije u skladu sa odredbama ovog zakona;
- e) podstiče princip ravnopravnosti i nediskriminacije, naročito podizanjem svijesti i informisanjem o ovim pitanjima, uključujući pružanje pisanih informacija, između ostalog, o ovom zakonu na albanskom jeziku i jeziku manjina, kao i u formatima koje mogu da koriste i lica sa invaliditetom;
- f) prati sprovođenje ovog zakona;
- g) ispituje javno mnjenje u vezi sa diskriminacijom;
- h) daje preporuke nadležnim organima, naročito predlaganjem usvajanja novog zakonodavstva ili izmjena i dopuna ili reforme postojećeg zakonodavstva;

- i) objavljuje izvještaje i daje preporuke o svakoj vrsti pitanja koja su povezana sa diskriminacijom;
  - j) se neposredno obraća javnom mnjenju o svakom pitanju u vezi sa diskriminacijom;
  - k) na zahtjev suda koji postupaju po predmetu, dâ mišljenje u pisanoj formi o bilo kom pitanju u vezi sa diskriminacijom;
  - l) doprinese izvještavanju i, zavisno od slučaja, podnosi izvještaje međunarodnim i regionalnim tijelima;
  - m) zastupa podnosioca pritužbe pred pravosudnim organima u građanskim predmetima, uz njegovu saglasnost u skladu sa stavom 3 člana 34 ovog zakona;
  - n) pruža informacije o pravu na zaštitu od diskriminacije i dostupnim pravnim sredstvima ili o toj zaštiti;
  - o) održava redovni dijalog u vezi sa pitanjima diskriminacije sa pojedinačnim društvenim grupama, uključujući nevladine organizacije;
  - p) podiže svijest i sprovedi edukativne aktivnosti koje pomažu sprovođenju ovog zakona.
2. Sve javne ustanove i privatni subjekti su u obavezi da pruže podršku Komesaru u obavljanju njegovih dužnosti, a naročito u dostavljanju informacija koje su mu potrebne.
3. U razmatranju pritužbi koje dobije, Komesar primjenjuje norme utvrđene u Zakoniku o upravnim postupcima, osim za postupke koji su utvrđeni u ovom zakonu.
4. Obaveza iz stava 2 ovog člana se ispunjava u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka br. 9887 od 10.03.2008.

Član 33 **Postupci**

1. Lice ili grupa lica koja tvrde da su diskriminisana ili organizacija sa legitimnim interesima koja u ime lica ili grupe lica navodi da je izvršena diskriminacija može Komesaru podnijeti pritužbu zajedno sa raspoloživim dokazima, u pisanoj formi ili u izuzetnim slučajevima usmeno kako bi se napravio zapisnik.
2. Organizacija sa legitimnim interesima dostavlja specijalno ovlašćenje za zastupanje lica ili grupe lica.
3. Pritužba sadrži najmanje sljedeće podatke:
- a) ime i prezime podnosioca pritužbe ;
  - b) objašnjenje kako je moguće kontaktirati podnosioca pritužbe;
  - c) subjekat za kojeg se tvrdi da je izvršio diskriminaciju ili objašnjenje o o nemogućnosti da se isti identifikuje;
  - d) obrazloženje navodne diskriminacije;
  - e) mjere koje se traže od Komesara;
  - f) datum i potpis podnosioca pritužbe ili njegovog zastupnika.
4. Pritužba se odbacuje ako:
- a) je anonimna;
  - b) krši pravo podnošenja pritužbe Komesaru ili nije u skladu sa odredbama ovog zakona;
  - c) se po istom predmetu postupaju u okviru druge pritužbe ili ako je već donesena odluka o istom ili ako nema novih podataka;
  - d) je jasno da nema osnova ili ako nema dovoljno informacija za sprovođenje istrage;
  - e) su sve činjenice koje čine suštinu pritužbe desile prije stupanja na snagu ovog zakona;
  - f) se podnosi nakon više od tri godine od kad se desila diskriminacija ili godinu dana nakon što je oštećena strana saznala za tu činjenicu.
5. Fizička i pravna lica protiv kojih se podnosi pritužba dobijaju pisano obavještenje od Komesara u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe.
6. Komesar ne naplaćuje podnosiocu pritužbe naknadu za razmatranje pritužbe.
7. Po prijemu pritužbe Komesar provjerava činjenice. U tu svrhu, Komesar može zatražiti od podnosioca pritužbe i lica protiv kojeg je pritužba podnijeta da dostave informacije u pisanoj formi u roku od 30 dana od dana kada su strane primile obavještenje. Kada smatra da je to neophodno, Komesar takođe pribavlja

informacije od nekog drugog lica ili izvora.

8. Kada smatra da je to neophodno, Komesar održava javnu raspravu i poziva strane i sva ostala zainteresovana lica.

9. Kada smatra da je to neophodno, Komesar nastoji da postigne sporazum o pomirenju između podnosioca pritužbe i lica protiv kojeg je pritužba podnijeta.

10. Komesar izražava svoj stav u odluci koja se dostavlja stranama u roku od 90 dana od dana prijema pritužbe ili, ako je održana javna rasprava, u roku od 90 dana od dana tog zasjedanja. Odluka sadrži odgovarajuće mjere i prilagodavanja i postavlja vremenski okvir za njihovo izvršenje.

11. Kada Komesar izrekne odgovarajuća prilagodavanja ili mjere, lice protiv kojeg je podnijeta pritužba se izjašnjava pred Komesarom u roku od 30 dana u vezi sa radnjama preduzetim u cilju sprovođenja odluke. Ako lice protiv kojeg je pritužba podnijeta ne obavjesti Komesara ili ne sprovede odluku Komesar izriče mjeru u obliku novčane kazne za lice protiv kojeg je pritužba podnijeta. Novčana kazna se poništava ako lice protiv kojeg je pritužba podnijeta sprovede odluku u roku od sedam dana od izricanja sankcije.

12. Komesar prilikom izricanja mjere obezbjeđuje da ista bude:

a) djelotvorna i preventivna; i

b) srazmjerna situaciji koja je dovela do izricanja mjere. Ako je izrečena novčana kazna Komesar utvrđuje iznos kazne pritom uzimajući u obzir:

i) prirodu i oblast djelovanja kršenja i posljedicu po žrtvu, i

ii) lične i finansijske okolnosti prekršioca, pri čemu se posebno razmatraju svi izvori prihoda, a ako je kršenje počinilo privatno pravno lice onda se razmatraju imovina u bilansu stanja i profit, kao i ukupan platni spisak;

c) ako je jednim kršenjem diskriminisamo više lica izriče se samo jedna novčana kazna, ali se uzimaju u obzir uslovi iz tačke b) ovog člana.

13. Svako lice koje prekrši odredbe ovog zakona se kažnjava novčanom kaznom na sljedeći način:

a) fizičko lice, od 10,000 do 60,000 leka;

b) pravno lice, od 60,000 do 600,000 leka;

c) fizičko lice u pravnom licu koje je odgovorno za kršenje, od 30,000 do 80,000 leka;

d) lice koje vrši javnu funkciju i koje je odgovorno za kršenje na osnovu ovog zakona, od 30,000 do 80,000 leka.

14. Odluka o izricanju mjere u obliku novčane kazne takođe utvrđuje dovoljan vremenski period u okviru kojeg se novčana kazna mora platiti.

15. Kao krajnje sredstvo, naročito kada se fizičko ili pravno lice ne pridržava odluke Komesara ili ne plati novčanu kaznu u roku od tri mjeseca od vremenskog perioda koji utvrdi Komesar i ako protiv kazne nije izjavljena žalba pred sudom, Komesar može zatražiti od nadležnih organa da oduzmu ili obustave licence ili ovlašćenje fizičkog ili pravnog lica za obavljanje djelatnosti.

16. Fizičko ili pravno lice protiv kojeg je izrečena novčana kazna ima pravo žalbe pred nadležnim sudom u skladu sa Zakonikom o parničnom postupku.

17. Novčana kazna se deponuje u državni budžet.

GLAVA VI POSTUPCI PRED SUDOM

Član 34

Subjekti koji imaju pravo da podnesu tužbu zbog diskriminacije

1. Svako lice ili grupa lica koja tvrde da je nad njima izvršena diskriminacija iz jednog od razloga navedenih u članu 1 ovog zakona mogu da podnesu tužbu nadležnom sudu u skladu sa odredbama za naknadu štete iz Zakonika o parničnom postupku u skladu sa zakonom ili, zavisno od slučaja, da podnesu krivičnu prijavu pred organima nadležnim za krivično gonjenje.

2. Podnošenje pritužbe Komesaru nije uslov za podnošenje tužbe i ne sprječava oštećenu stranu da se obrati sudu ili organima krivičnog gonjenja.
3. Organizacija sa legitimnim interesom ili Komesar mogu podnijeti tužbu u ime lica ili grupe lica pod uslovom da Komesar ili organizacija imaju saglasnost u obliku specijalnog ovlašćenja ili da lice ili grupa lica koja su izložena diskriminaciji daju pristanak izjavom pred sudom.

Član 35

Pojedinačna odgovornost

Svako lice je odgovorno na osnovu odredbi ovog zakona kada je činjenjem ili nečinjenjem izvršilo diskriminatorni čin u smislu ovog zakona. Pojedinačna odgovornost ne isključuje odgovornost države ili privatnog pravnog lica.

Član 36

Postupak pred sudom

1. Jedan od subjekata iz člana 34 ovog zakona podnosi tužbu nadležnom sudu najkasnije pet godina od dana kada se desilo ponašanje za koje se tvrdi da je diskriminatorno i najkasnije tri godine od dana kada je oštećena strana saznala za to ponašanje.
2. Povrjedena strana nije u obavezi da obavještava Komesara prije podnošenja tužbe zbog diskriminacije pred sudom.
3. Sud obavještava Komesara o svakoj tužbi koja je podnešena zbog diskriminacije.
4. U bilo kojoj fazi postupka sud može zatražiti od Komesara da dostavi mišljenje u pisanoj formi, rezultate njegove istrage ukoliko je istraga sprovedena ili druge informacije koje su značajne za predmet.
5. Privatni tužilac je u obavezi da iznese dokaze koji potkrepljuju tužbu, korištenjem svake vrste zakonitih dokaza koji mogu ukazati na diskriminatorno ponašanje.
6. Nakon što privatni tužilac dostavi dokaze na kojima zasniva svoju tvrdnju i na osnovu kojih sud može pretpostaviti da se radi o diskriminatornom ponašanju, optuženi je u obavezi da dokaže da te činjenice ne predstavljaju diskriminaciju u skladu sa ovim zakonom.

Član 37

Sudska odluka

1. Ako sud odluči da je došlo do kršenja zakona u sudskoj odluci se određuje naknada štete i utvrđuje vremenski period za tu naknadu štete.
2. Sudska odluka se saopštava svim zainteresovanim stranama uključujući i Komesara.
3. Izricanje mjera u skladu sa ovim zakonom ne isključuje izricanje mjera u skladu sa drugim zakonima.

Član 38

Naknada štete

Naknada štete, između ostalog, uključuje ispravku kršenja zakona i njihovih posljedica kroz vraćanje u pređašnje stanje, odgovarajuće mjere za naknadu imovinske i neimovinske štete ili druge odgovarajuće mjere.

GLAVA VII
ZAVRŠNE I PRELAZNE ODREDBE

Član 39
Podzakonska akta

1. Komesar je dužan da u roku od tri mjeseca od postavljanja objavi pravila u radu Kancelarije.
2. Savjet ministara je dužan da objavi podzakonska akta u sprovođenju člana 18 ovog zakona u roku od šest mjeseci od njegovog stupanja na snagu.

Član 40
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu 15 dana od objavljivanja u Službenom listu.

Proglašeno Uredbom br. 6433 od 24. februara 2010. Predsjednika Albanije, Bamira Topija

KOMESAR ZA ZAŠTITU OD DISKRIMINACIJE

Ulica Sami Frashëri, br. 10, 2. sprat,

Tirana 1019, Albanija

www.kmd.al

